

Отже, Закон України «Про безоплатну правову допомогу» передбачає механізми забезпечення права на отримання безоплатної правової допомоги в цивільному процесі, – і це є позитивом. Однак, у Законі є і норми, які ускладнюють його реалізацію або унеможливають у найближчі роки, що є негативним з точки зору гарантування фізичним особам доступності до правосуддя.

*Шкляр С. В.,
адвокат, керуючий партнер
адвокатського об'єднання «ARZINGER»*

ПИТАННЯ РОЗШИРЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ АНТИМОНОПОЛЬНИХ ОРГАНІВ

Актуальність питання розширення повноважень антимонопольних органів обумовлена активізацією діяльності Антимонопольного Комітету України (далі - АМКУ), що супроводжується зростанням числа перевірок діяльності суб'єктів господарювання на різних ринках.

1. *Роль та функції антимонопольного органу.* У світлі даного питання слід зауважити, що АМКУ не має статусу правоохоронного органу, а виконує особливу роль у системі державних органів, спрямовану на захист конкуренції шляхом відмінної від правоохоронної діяльності. Саме тому ототожнення функцій Комітету з функціями правоохоронних органів є неправильним та є несумісним із природою відносин суб'єктів господарювання з АМКУ, які за своєю суттю є господарсько-організаційними. Слід пам'ятати, що функції АМКУ не зводяться до суто каральної чи наглядової, вони пов'язані саме із специфікою відносин, що виникають між Комітетом та суб'єктами господарювання, а саме: з поєднанням економічної та правової складових; з можливістю заподіяння значної шкоди, що тягне за собою порушення антимонопольного законодавства, як для ринку, так і для окремих суб'єктів, що діють на ньому; з загрозою істотних порушень прав самих суб'єктів

господарювання у випадку неправильної кваліфікації їх дій Комітетом. Так, Комітет виконує, в тому числі, і превентивну, регуляторну, відновлювально-компенсаційну, захисну функції, роль яких нівелюється при перетворенні АМКУ з державного органу із спеціальним статусом лише у правоохоронний чи каральний орган.

2. *Суть та природа правовідносин між АМКУ та суб'єктами господарювання.* Саме на господарському характері відносин, що виникають між суб'єктами господарювання та антимонопольними органами вчергове наголосив Пленум Вищого господарського суду України в постанові № 15 від 26 грудня 2011 р. «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства», якою дано роз'яснення стосовно основних проблемних аспектів застосування конкурентного законодавства, в тому числі щодо підвідомчості спорів, що виникають при взаємодії АМКУ із суб'єктами господарювання. Так, відповідно до зазначеної постанови, оскільки правовідносини, пов'язані з обмеженням монополізму та захистом суб'єктів господарювання від недобросовісної конкуренції, є предметом регулювання господарського законодавства, у тому числі й Господарського кодексу України, і, відтак, господарськими, тому справи, що виникають у відповідних правовідносинах, розглядаються господарськими судами. Таким чином, оскільки такі відносини є за своєю природою господарськими, то відповідно повноваження АМКУ також є такими, а саме господарсько-організаційними.

Поєднання публічних та приватних інтересів, а також підтримання необхідного балансу між ними є одним із завдань конкурентної політики держави, спрямованої на забезпечення свободи конкуренції саме шляхом підтримання балансу між регулюванням ринку за допомогою правових заборон та стимулів.

Таким чином, виходячи із особливої ролі АМКУ, господарсько-правової природи взаємовідносин, що виникають між АМКУ та суб'єктами господарювання та суті функцій, що покладаються на Комітет, не слід ототожнювати діяльність АМКУ з діяльністю правоохоронного органу.

передаючи невластиві йому повноваження та нівелюючи при цьому господарсько-організаційні функції АМКУ.

3. *Щодо законопроектів, якими пропонується розширити повноваження АМКУ.* Саме із наведеної вище позиції слід виходити, закріплюючи нові повноваження антимонопольного органу як на законодавчому, так і на підзаконному рівнях. Слід звернути увагу, що за останній рік було розроблено низку проектів змін до Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Закону України «Про Антимонопольний комітет України», якими пропонується розширити повноваження АМКУ. Так, наприклад у серпні 2011 р. було опубліковано розроблений АМКУ проект закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення сплати штрафів, накладених рішеннями органів Антимонопольного комітету України», яким пропонується надати Комітету повноваження на накладення арешту на рахунки відповідача, з метою забезпечення виконання рішення про накладення штрафу. Вказаними змінами Комітету може бути передано невластиві йому повноваження, що до цього здійснювались лише судами. Це може загрожувати зловживанню органами АМКУ правом накладати арешт на рахунки суб'єктів господарювання ще до винесення комітетом рішення про накладення штрафу, що завдаватиме останнім матеріальних збитків, які в реальності, зважаючи на існуючу судову практику, буде важко відшкодувати в судовому порядку.

У листопаді 2011 р. на розгляд Верховної Ради України було внесено законопроект № 9508, яким пропонується надати АМКУ право доступу на підприємства, вилучення документів і опечатування приміщень. Тож, не будучи суб'єктом оперативно-розшукових заходів, АМКУ надається достатні інструменти для проведення розслідувань. По суті такі повноваження цілком співвідносяться із повноваженнями, наприклад, європейських антимонопольних органів. Проте, основним питанням при цьому залишається те, чи не знівелюється сама роль Комітету та чи не призведе посилення повноважень АМКУ до того, що відносини між цим державним органом та

суб'єктами господарювання перетворяться із господарсько-організаційних у владно-підпорядковані?

Видається, що такий вплив, у числі інших чинників, повинен бути ретельно проаналізований перед прийняттям нормативно-правових актів, що змінюватимуть повноваження Антимонопольного комітету України.

*Яцкевич І. І.,
старший викладач кафедри
галузевих правових наук НаУКМА*

ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Становлення в Україні ринкової моделі трудових відносин передбачає формування відносин партнерства та співробітництва між роботодавцями, працівниками та державою як основними соціальними партнерами.

Поняття соціального партнерства розглядається переважно у двох аспектах, а саме: як економічна категорія та як правова категорія. У літературі також висловлюється думка про те, що соціальне партнерство слід розглядати в широкому розумінні та вузькому. Водночас визначенню меж поняття соціального партнерства сприяє порівняння цього поняття із суміжними поняттями.

По-перше, слід зазначити, що національне законодавство містить визначення соціального партнерства. Так, у ст. 1 Закону України «Про організації роботодавців» від 24 травня 2001 р. зазначено, що «соціальне партнерство – система колективних відносин між найманими працівниками, роботодавцями, виконавчою владою, які виступають сторонами соціального партнерства у ході реалізації їх соціально-економічних прав та інтересів». Автор проекту закону «Про соціальне партнерство» № 2173 від 10 вересня 2002 р. С. Косінов також пропонує соціальне партнерство розуміти як систему відносин між працівниками, роботодавцями та виконавчою владою, які